

MAGDALENA BAR¹, WOJCIECH RADECKI²

OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO W CZECHACH I SŁOWACJI W PORÓWNANIU Z PRAWEM POLSKIM

ENVIRONMENTAL ASSESSMENT IN THE CZECH REPUBLIC AND IN SLOVAKIA COMPARED WITH THE POLISH LEGISLATION

STRESZCZENIE

Celem tego szkicu jest uprzystępnienie czytelnikowi polskiemu interesujących rozważań 21 autorów (18 czeskich i 3 słowackich) poświęconych ocenom oddziaływania przedsięwzięć i dokumentów strategicznych na środowisko. W latach 2014 i 2015 doszło zarówno w Słowacji, jak i w Czechach do istotnych zmian w regulacji prawnej ocen oddziaływania na środowisko. Przedmiotem opracowania jest zaprezentowanie podstawowych myśli autorów czeskich i słowackich na tle przeprowadzonych zmian i szerzej na tle systemu prawnego ocen oddziaływania na środowisko oraz porównanie rozwiązań prawnych

---

¹ Radca prawny, Centrum Prawa Ekologicznego.

² Prof. dr hab., Instytut Nauk Prawnych PAN.

i dorobku doktryny czeskiej i słowackiej z regulacjami polskimi i poglądami autorów polskich na analogiczne zagadnienia.

Słowa kluczowe

Ochrona środowiska; ocena oddziaływania na środowisko; przedsięwzięcie; dokumenty strategiczne (plany, programy, strategie).

ABSTRACT

The aim of this article is to present the interesting essays on environmental impact assessment by 21 authors (18 of whom are Czech and 3 are Slovak). In 2014-2015 the legal framework of environmental impact assessment changed significantly both in the Czech Republic and in Slovakia. This article presents main views of the Czech and Slovak authors in the light of the recent developments in the legislation and - more broadly - in the light of the Czech and Slovak legal framework on environmental assessment. Further, the article compares the Czech and Slovak situation with the relevant legislation and literature in Poland.

Keywords

Environmental protection; environmental impact assessment; project, plans and programmes.

ARTYKUŁ RECENZYJNY:

Vojtěch Vomáčka, Dominik Židek a kolektiv,
Posuzování vlivů záměrů a koncepcí na životní prostředí.
Masarykova Univerzita, Právnická Fakulta
Acta Universitatis Brunensis – Iuridica, Editio Scientia vol. 561
Brno 2016, s. 336

Dzieło zbiorowe autorów związanych w większości z Wydziałem Prawa Uniwersytetu Masaryka w Brnie, ale reprezentujących także Wydziały Prawa Uniwersytetu Karola w Pradze, Uniwersytetu Palackiego w Ołomuńcu, Uniwersytetu Komenskigo w Bratysławie, Uniwersytetu w Trnawie, a poza tym Wydział Zarządzania i Ekonomiki Uniwersytetu Tomasza Bari w Zlinie, Instytut Państwa i Prawa Czeskiej Akademii Nauk, czeski Sąd Konstytucyjny, czeski Najwyższy Sąd Administracyj-

1-2/2020

ny, czeskiego Rzecznika Praw Obywatelskich i przedsiębiorstwo państwowe Dorzecze Morawy, zasługuje na szczególną uwagę czytelników polskich. Zamysłem autorów czeskich i słowackich jest wielopłaszczyznowe spojrzenie na podstawowy instrument prewencyjny ochrony środowiska, jakim jest ocena oddziaływania na środowisko³ zarówno przedsięwzięć⁴, jak i polityk, strategii, planów i programów⁵ w aktualnym stanie prawnym będącym efektem nowelizacji, do których doszło w 2014 r. w Słowacji a w 2015 r. w Czechach. Wartość dzieła podnosi uwzględnienie najnowszego orzecznictwa sądowego, stanowiącego przełom w dotychczasowym traktowaniu organizacji ekologicznych tak w samych procedurach ocen oddziaływania (EIA i SEA⁶), jak i w następujących po nich postępowaniach.

Dzieło składa się z 19 odrębnych szkiców zgrupowanych w 4 częściach. Naszym zamiarem jest przybliżenie problemów ocen oddziaływania na środowisko roztrząsanych przez autorów czeskich i słowackich oraz zastanowienie się, czy i jakie odzwierciedlenie znajdują one w Polsce, także pod kątem ewentualnego zaadaptowania pewnych rozwiązań czeskich i słowackich w polskim systemie prawnym.

Przed przystąpieniem do prezentacji poszczególnych szkiców chcielibyśmy w maksymalnym skrócie przedstawić ewolucję przepisów dotyczących ocen oddziaływania na środowisko w Czechosłowacji, a następnie w Czechach i Słowacji. Instytucja ta została wprowadzona do czechosłowackiego systemu prawnego ustawą Zgromadzenia Federalnego Czeskiej i Słowackiej Republiki Federacyjnej z 5 grudnia 1991 r. o środowisku⁷, bardzo krótką (w wersji pierwotnej 35 związanych paragrafów) ustawą ramową będącą przede wszystkim zbiorem definicji i zasad, nadal obowiązującą w Czechach i Słowacji. Ustawa ta

---

³ Ocena oddziaływania na środowisko: *posuzování vlivů na životní prostředí* w języku czeskim, *posudzovanie vplyvov na životné prostredie* w języku słowackim.

⁴ Przedsięwzięcia: *záměry* w języku czeskim, *činnosti* w języku słowackim.

⁵ Polityki, strategie, plany i programy: *koncepte* w języku czeskim, *strategické dokumenty* w języku słowackim.

⁶ Ang. *Environmental Impact Assessment* (EIA); *Strategic Environmental Assessment* (SEA).

⁷ *Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí*. Czeskie i słowackie akty prawne powołuje się w ten sposób, że po literze „č” (skrót od číslo = numer) następuje pozycja, pod którą akt został opublikowany w oficjalnym zbiorze aktów prawnych – *Sbírka zákonů* w Czechach, *Zbierka zákonov* w Słowacji – łamana przez rok publikacji i zakończona literami *Sb.* w Czechach a *Z.z.* w Słowacji (tj. skrótowcem odnośnego zbioru).

w brzmieniu pierwotnym w §20-26 i czterech załącznikach regulowała oceny oddziaływania na środowisko. Szybko zorientowano się, że te przepisy nie całkiem nadają się do bezpośredniego stosowania, wobec czego zostały one zastąpione odrębnymi ustawami: czeską z 1992 r.⁸ i słowacką z 1994 r.⁹, które z kolei zostały zastąpione ustawami obowiązującymi: czeską z 2001 r.¹⁰ i słowacką z 2006 r.¹¹ Konsekwencją nowych regulacji było uchylenie §20-26 ustawy o środowisku wraz z załącznikami do niej.

Aby przybliżyć czytelnikowi polskiemu rozwiązania naszych południowych sąsiadów, przedstawimy za najnowszym podręcznikiem czeskiego prawa środowiska¹² przebieg procedury EIA w odniesieniu do przedsięwzięcia, które może, ale nie musi wymagać oceny według ustawy czeskiej, jako rozwiązanie w jakimś sensie modelowe. Czeski podręcznik dzieli procedurę EIA na siedem następujących etapów:

- 1) *přípravná etapa*, inwestor sprawdza, czy zamierzone przez niego przedsięwzięcie jest zgodne z przyjętą dokumentacją planowania przestrzennego,
- 2) *oznámení*, tj. przedstawienie przez inwestora wniosku o przeprowadzenie procedury, skierowanego do właściwego organu, którym jest w zależności od typu przedsięwzięcia *Ministerstvo životního prostředí* albo *krajský úřad*¹³, taki wniosek ma odpowiadać prawnie ustalonym wymaganiom,
- 3) *zjišťovací¹⁴ řízení*, tj. postępowanie zmierzające do ustalenia, czy przedsięwzięcie będzie czy nie będzie przedmiotem oceny (z an-

---

⁸ *Zákon č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí.*

⁹ *Zákon č. 127/1994 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životne prostredie.*

¹⁰ *Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí.* Aktualny zbiór czeskich aktów prawnych z zakresu środowiska wskazuje, że ustawa ta była 13 razy nowelizowana.

¹¹ *Zákon č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.* Aktualny zbiór słowackich aktów prawnych z zakresu środowiska wskazuje, że ustawa ta była 12 razy nowelizowana.

¹² I. Průchova, V. Vomáčka, [w:] I. Jančářová a kolektiv, *Pravo životního prostředí: obecná část*, Brno 2016, s. 369-373.

¹³ Urząd jednego z 14 czeskich samorządowych krajów (odpowiedników polskich województw).

¹⁴ Czeski czasownik *zjišťovat* jest w słownikach tłumaczony przez „stwierdzać, ustalać, identyfikować”. Można to postępowanie nazwać „stwierdzającym” lub „identyfikującym”, pamiętając, że to nie tylko „selekcja”.

- gielska – *screening*), a jeżeli tak, jaki będzie zakres oceny (z angielska – *scoping*),
- 4) *zpracování dokumentace*, taką dokumentację sporządza osoba mająca odpowiednie uprawnienia, wybrana przez inwestora, na jego koszt,
  - 5) *zpracování posudku*¹⁵, taką opinię sporządza osoba mająca odpowiednie uprawnienia, wybrana przez organ, ale koszty obciążają inwestora; niezbędną częścią owej opinii jest propozycja stanowiska,
  - 6) *veřejne projednání*, tj. postępowanie dostępne dla publiczności, prowadzone tylko wtedy, gdy organ otrzymał co najmniej jeden sprzeciw wobec dokumentacji lub opinii zgłoszony przez uprawnionego uczestnika procedury (zainteresowany urząd, organizacja ekologiczna),
  - 7) *vydání závazného stanoviska*, tj. wydanie przez właściwy organ wiążącego stanowiska EIA, na podstawie dokumentacji, opinii i zebranych uwag.

Nie każda procedura EIA musi przejść przez wszystkie etapy, ale szczególnie trzeba – ze względu na zamierzone ramy artykułu – pominąć.

W Polsce za początek regulacji prawnej ocen oddziaływania na środowisko uznaje się rok 1980, kiedy w uchwalonej wówczas ustawie o ochronie i kształtowaniu środowiska¹⁶ pojawiło się upoważnienie (nie obowiązek) dla organów właściwych w sprawach ochrony środowiska do żądania od inwestora sporządzonej przez odpowiedniego rzeczoznawcę „opinii co do oddziaływania inwestycji (...) na środowisko”. W 1984 r. ówczesną ustawą o planowaniu przestrzennym¹⁷ wprowadzono obowiązek, aby owa „opinia” była obowiązkowa dla inwestycji zwanych wówczas „szczególnie szkodliwymi dla środowiska i zdrowia ludzi”. Pojęcie „oceny oddziaływania na środowisko” (OOŚ) pojawiło się w prawie polskim po raz pierwszy w latach 1989/90. Wtedy też, w drodze zarządzenia ministra właściwego do spraw środowiska,

---

¹⁵ Czeski *posudek* to przede wszystkim „ocena, opinia, recenzja”, ale w niektórych związkach frazeologicznych także „ekspertyza”, a nawet „orzeczenie”.

¹⁶ Ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska, Dz. U. z 1980 r. Nr 3, poz. 6, już nieobowiązująca.

¹⁷ Ustawa z dnia 12 lipca 1984 r. o planowaniu przestrzennym, Dz. U. z 1984 r. Nr 35, poz. 185, już nieobowiązująca.

powołano działającą przy tym ministrze Komisję ds. OOS¹⁸. W tym okresie – a także później, aż do roku 2000 – ocena oddziaływania na środowisko w Polsce miała charakter jedynie „fachowej ekspertyzy”, czyli przedstawianego organowi dokumentu opisującego oddziaływanie planowanego zamierzenia na środowisko (dokument ten odpowiadał temu, co zgodnie z obecną nomenklaturą nazywany raportem o oddziaływaniu na środowisko).

Instytucja oceny oddziaływania na środowisko, którą można określić jako spełniającą podstawowe przyjęte na świecie, w tym w Unii Europejskiej, kryteria tego instrumentu pojawiła się w prawie polskim w roku 2000. Wspomniane kryteria wymagają, aby ocena oddziaływania na środowisko ukształtowana została jako prowadzona przez właściwy organ procedura, w ramach której nie tylko organ prowadzący postępowanie analizuje dostarczony przez inwestora dokument opisujący wpływ przedsięwzięcia na środowisko, ale zapewnia się także, by wszystkie potencjalnie zainteresowane podmioty (inne organy posiadające kompetencje w ochronie środowiska oraz społeczeństwo, w tym organizacje ekologiczne) miały dostęp do przedstawionej przez inwestora dokumentacji oraz były uprawnione do przedstawienia swojego stanowiska w sprawie, mogąc tym samym wpłynąć na treść decyzji.

Potrzeba takiego uregulowania instytucji oceny oddziaływania na środowisko w Polsce wynikała przede wszystkim z faktu rozpoczęcia przez Polskę starań o uzyskanie członkostwa w Unii Europejskiej i związanej z tym konieczności transpozycji do polskiego prawa odpowiednich dyrektyw: w odniesieniu do oddziaływania na środowisko przedsięwzięć była to początkowo dyrektywa 85/337/EWG¹⁹, następnie zastąpiona dyrektywą 2011/92/UE²⁰. Pod koniec lat 90. XX wieku w Polsce rozpoczęto prace nad nową ustawą dotyczącą ochrony śro-

---

¹⁸ Za: J. Jendrośka, *Ocena oddziaływania na środowisko (OOS). Fachowa ekspertyza czy procedura z udziałem społeczeństwa*, Wrocław 1997, s. 67-71; tam też szerzej nt. rozwoju polskiej regulacji dotyczącej OOS w okresie do 1997 r.

¹⁹ Dyrektywa Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne, Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003 ze zm.

²⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko, Dz. Urz. UE L 26 z 28.1.2012; dalej cyt.: dyrektywa EIA lub dyrektywa 2011/92/UE.

dowiska o szerokim zakresie (uchwaloną potem jako Prawo ochrony środowiska z 2001 r.²¹). Ustawa ta miała na celu transpozycję nie tylko przepisów dotyczących ocen oddziaływania, ale też całego szeregu innych regulacji unijnych. W związku z tym, że prace nad nią się przedłużały, w ramach negocjacji akcesyjnych oraz w kontekście chęci pozyskania przez Polskę tzw. funduszy przedakcesyjnych, konieczne stało się szybsze przyjęcie tzw. horyzontalnych przepisów ochrony środowiska, w tym dotyczących ocen oddziaływania na środowisko. W konsekwencji zdecydowano o tymczasowym wydzieleniu zagadnień horyzontalnych do odrębnej ustawy: ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o dostępie do informacji o środowisku i jego ochronie oraz o ocenach oddziaływania na środowisko²². Przepisy tej ustawy zostały następnie „wchłonięte” przez ustawę Prawo ochrony środowiska²³, która w okresie od 2001 do 2008 r. regulowała w dziale VI tytułu I kwestie zarówno ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, jak też ocen oddziaływania na środowisko planów i programów (tzw. ocen strategicznych) - to ostatnie stanowiło z kolei transpozycję dyrektywy SEA²⁴. W związku z tym, że transpozycja dyrektyw dotyczących ocen oddziaływania na środowisko dokonana ustawą Prawo ochrony środowiska nie była w pełni prawidłowa, Komisja Europejska postawiła Polsce pewne zarzuty, co z kolei doprowadziło ponownie do wyłączenia odpowiednich zagadnień do odrębnej, obowiązującej obecnie ustawy z 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko²⁵ (o zarzutach Komisji i wszczętym przeciwko Polsce po-

---

²¹ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, tekst jedn. Dz. U. z 2020 r., poz. 1219 ze zm.; dalej cyt.: UPOŚ.

²² Dz.U. z 2000 r. Nr 109, poz. 1157.

²³ Szerzej na temat ewolucji polskiego prawa ochrony środowiska, w tym dotyczącego OOS, w tym okresie zob. J. Jendrośka, M. Bar, *Prawo ochrony środowiska. Podręcznik*, Wrocław 2005, s. 500-506.

²⁴ Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, Dz. Urz. UE L 197 z 27.7.2001.

²⁵ Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, tekst jedn. Dz. U. z 2020 r., poz. 283 ze zm.; dalej cyt.: UOOŚ.

stępowaniu będzie jeszcze mowa niżej, w komentarzu do pierwszego z omawianych artykułów czeskich).

Procedura oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć uregulowana w prawie polskim jest zgodna z wymaganiami dyrektywy EIA i składa się z następujących etapów:

- 1a) w odniesieniu do przedsięwzięć z tzw. II grupy, a więc tych, co do których o obowiązku przeprowadzenia oceny decyduje każdorazowo organ prowadzący postępowanie – przeprowadzenie selekcji, czyli właśnie rozstrzygnięcie czy należy przeprowadzić ocenę (*screening*); jednocześnie organ określa także zakres dokumentacji, jaką ma dostarczyć inwestor, czyli raportu o oddziaływaniu na środowisko (*scoping*) – przy czym zarówno przy *screeningu*, jak i *scopingu* organ prowadzący postępowanie konsultuje się z innymi właściwymi organami ochrony środowiska i ochrony zdrowia;
- 1b) w odniesieniu do przedsięwzięć z tzw. I grupy, a więc tych, dla których przeprowadzenie oceny jest zawsze obowiązkowe – może być przeprowadzony etap ustalenia zakresu raportu (*scoping*); etap ten przeprowadzany jest z zasady na wniosek inwestora, a obowiązkowo tylko wówczas, gdy przedsięwzięcie może mieć oddziaływanie transgraniczne (chodzi o to, aby państwa narażone na oddziaływanie miały szansę uczestniczyć w określeniu zakresu wymaganej dokumentacji);
- 2) wykonanie i dostarczenie przez inwestora raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko;
- 3) konsultacje – w formie uzgodnień lub opinii – z innymi właściwymi organami administracji (ochrony środowiska i ochrony zdrowia);
- 4) procedura udziału społeczeństwa, na którą składa się: powiadomienie społeczeństwa o prowadzonym postępowaniu oraz o możliwości zapoznania się z dokumentacją i złożenia uwag i wniosków, ewentualne złożenie tychże uwag przez członków społeczeństwa, rozpatrzenie ich przez organ;
- 5) w przypadku transgranicznego oddziaływania przedsięwzięcia – konsultacje z państwami narażonymi (tzw. postępowanie transgraniczne);
- 6) rozpatrzenie i wzięcie pod uwagę informacji zgromadzonych w toku wszystkich poprzednich etapów przez organ podejmujący decyzję;
- 7) wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wieńczącej ocenę oddziaływania na środowisko i określającej warunki realizacji przedsięwzięcia; decyzja ta jest wiążąca dla kolejnych decyzji

- potrzebnych do zrealizowania przedsięwzięcia, takich jak np. pozwolenie na budowę;
- 8) poinformowanie społeczeństwa oraz – gdy było przeprowadzone postępowanie transgraniczne – władz państw narażonych o wydaniu decyzji i możliwości zapoznania się z nią.

Porównując wymienione wyżej etapy oceny oddziaływania na środowisko uregulowane w prawie polskim z przedstawionymi wyżej etapami wymienionymi w podręczniku czeskim, można zauważyć, że w literaturze polskiej do procedury oceny oddziaływania na środowisko nie zalicza się dwóch pierwszych punktów wymienionych w tym podręczniku, bo choć w praktyce one oczywiście występują, to jednak nie należą ściśle do oceny oddziaływania na środowisko, jako że ta ostatnia jest przecież formalną procedurą przeprowadzaną przez organ administracji, a więc rozpoczyna się po złożeniu przez inwestora wniosku. Następnie należy wskazać, że zgodnie z prawem polskim procedura udziału społeczeństwa ma miejsce w każdym przypadku, gdy przeprowadzana jest ocena oddziaływania na środowisko, a nie tylko wówczas, „gdy organ otrzymał co najmniej jeden sprzeciw wobec dokumentacji lub opinii”, jak to wskazano w podręczniku czeskim. Należy zresztą przyjąć, że tak samo jest w Czechach, a sformułowanie zawarte w podręczniku to tylko pewien skrót myślowy – ograniczenie obowiązku przeprowadzenia udziału społeczeństwa tylko do sytuacji, gdy wpłynię jakiś sprzeciw byłoby nie tylko ewidentnie niezgodne z dyrektywą EIA, ale także nielogiczne – w jaki sposób ktokolwiek miałby się dowiedzieć, że może ów sprzeciw złożyć, skoro organ nie rozpocząłby procedury udziału społeczeństwa, której pierwszym krokiem jest wszak powiadomienie tegoż społeczeństwa o postępowaniu. W prawie polskim nie występuje etap, o którym mowa w punkcie 5 czeskiego podręcznika (sporządzenie przez wynajętego przez inwestora eksperta opinii zawierającej propozycję stanowiska) – etap ten nie jest jednak wymagany przez dyrektywę EIA. W podręczniku czeskim nie wymieniono natomiast etapu konsultacji z innymi organami mającymi kompetencje w ochronie środowiska – choć jest to etap wyraźnie wymagany przez art. 6 ust. 1 dyrektywy EIA.

Po tych niezbędnych uwagach wstępnych przystąpimy do właściwej prezentacji dzieła autorów czeskich i słowackich.

NOWELIZACJA PROCESU OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO²⁶

1. Dominik Židek, *Ocena oddziaływań ma środowisko po noweli z 2015 r. – spojrzenie podstawowe*²⁷

Przedmiotem tego szkicu jest przedstawienie najważniejszych zmian, jakie do czeskiego prawa wniosła ustawa z 2015 r. o zmianie ustawy o ocenach oddziaływania na środowisko. Nowela została wymuszona przez Komisję Europejską, która w 2013 r. uczyniła pierwszy krok zmierzający do zastosowania procedury w ramach skargi przeciwko państwu członkowskiemu o naruszenie zobowiązań traktatowych²⁸, zarzucając niewdrożenie lub niepełne wdrożenie licznych przepisów dyrektywy EIA. Komisja zarzuciła przede wszystkim niepełne związanie wnioskami wynikającymi z oceny w dalszym postępowaniu, niedostateczne uczestnictwo społeczeństwa i niezapewnienie skutecznej ochrony sądowej zainteresowanej społeczności. Ale zmiany zostały wywołane także zmieniającym się orzecznictwem sądów czeskich.

Najważniejsze zmiany dotyczą *zjišťovacího řízení* w wariacie mającej formę selekcji. Końcowy wniosek może mieć dwojaką formę: pozytywną, stwierdzającą, że pełna procedura EIA będzie prowadzona, oraz negatywną, stwierdzającą, że pełna procedura EIA nie będzie prowadzona. Wniosek pozytywny jest według autora zwykłą czynnością administracyjną, natomiast wniosek negatywny po wejściu w życie nowelizacji jest decyzją administracyjną, od której zainteresowana społeczność może się odwołać, a następnie wnieść skargę do sądu.

Szczególną uwagę przywiązuje autor do zmian dotyczących społeczeństwa i dotkniętej społeczności. Wskazuje, że dotychczasowe pojęcie „každy” zostało w §3 lit. h) ustawy EIA zastąpione pojęciem *veřejnost* oznaczającym jedną lub więcej osób. Znacznie istotniejsza jest definicja *dotčene veřejnosti* zamieszczona w §3 lit. i) ustawy, którą

---

²⁶ Tytuł oryg.: *Novelizace procesu posuzování vlivů na životní prostředí.*

²⁷ Tytuł oryg.: *Posuzování vlivů na životní prostředí po novele č. 39/2015 Sb. – základní přehled.*

²⁸ Skarga określona w art. 258 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 ze zm.; dalej cyt.: TFUE.

autor odczytuje w ten sposób, że ustawodawca określił trzy podstawowe typy *dotčene veřejnosti*²⁹. Są nimi:

- osoba, która może być decyzją wydaną w postępowaniu nawiązującym dotknięta w swych prawach lub obowiązkach,
- osoba prawna prawa prywatnego, której przedmiotem działania według aktu założycielskiego jest ochrona środowiska lub zdrowia publicznego, której głównym działaniem nie jest prowadzenie przedsiębiorstwa ani inna działalność zarobkowa, a która powstała co najmniej 3 lata przed czynnościami prowadzonymi na podstawie ustawy; taki podmiot autor określa mianem *etablovaný environmentální spolek*³⁰,
- osoba prawna prawa prywatnego, której przedmiotem działania według aktu założycielskiego jest ochrona środowiska lub zdrowia publicznego, której głównym przedmiotem działania nie jest prowadzenie przedsiębiorstwa ani inna działalność zarobkowa, a którą wspiera swymi podpisami co najmniej 200 osób; taki podmiot autor określa mianem *environmentální spolek ad hoc*.

To rozwiązanie oznacza znaczne wzmocnienie wpływu zainteresowanej społeczności, która może działać przez organizacje ekologiczne:

---

²⁹ Ustawodawca czeski nawiązuje do konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz o dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, sporządzonej w Aarhus 25 czerwca 1998 r. (Dz.U. z 2003 r. Nr 78, poz. 706; dalej cyt.: konwencja z Aarhus), która w art. 2 ust. 4 definiuje „społeczeństwo” (w języku czeskim – *veřejnost*) jako jedną lub więcej osób fizycznych lub prawnych oraz, zgodnie z krajowym ustawodawstwem lub praktyką, ich stowarzyszenia, organizacje lub grupy, a w art. 2 ust. 5 definiuje „zainteresowaną społeczność” (w języku czeskim – *dotčena veřejnost*) jako część społeczeństwa, która jest lub może być dotknięta skutkami lub ma interes w podejmowanej decyzji dotyczącej środowiska; dla potrzeb niniejszej definicji organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony środowiska i spełniające wymagania przewidziane w prawie krajowym uważa się za posiadające interes w tym zakresie.

³⁰ W tym miejscu czytelnikowi polskiemu należy się nieco dłuższe wyjaśnienie. Otóż jeszcze w Czechosłowacji rychło po rozpoczęciu transformacji ustrojowej została 27 marca 1990 r. wydana ustawa o stowarzyszeniach – *zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů* – której podstawową kategorią pojęciową było stowarzyszenie obywatelskie (*občanské sdružení*). Ustawa ta została uchylona przez czeski kodeks cywilny z 2012 r. (*zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník*) i w miejsce „stowarzyszenia” pojawił się „związek” (*spolek*) co najmniej trzech osób zawiązany dla realizacji wspólnych zagospodarczych interesów.

albo powołane *ad hoc* i wspierane przez co najmniej 200 osób, albo *etablované* związki działające od co najmniej 3 lat.

Istotną zmianą, którą przyniosła nowelizacja z 2015 r., jest uznanie stanowiska EIA za wiążące stanowisko (*závazné stanovisko*) według §149 czeskiej ustawy o postępowaniu administracyjnym³¹. Nie jest to decyzja administracyjna, ale jest najskuteczniejszym instrumentem ochrony środowiska, skoro w nawiązujących postępowaniach organy muszą działać zgodnie z wiążącym je stanowiskiem wypracowanym w procedurze EIA. Samego wiążącego stanowiska nie można zaskarżyć, można je kwestionować tylko w odwołaniu od decyzji wydanej w nawiązującym postępowaniu. Jeżeli odwołanie jest skierowane przeciwko wiążącemu stanowisku, organ odwoławczy na podstawie §149 ust. 3 ustawy o postępowaniu administracyjnym przekazuje odwołanie organowi nadrzędnemu nad tym, który wydał wiążące stanowisko, a ono może być uchylone lub zmienione tylko w nadzwyczajnym trybie nadzorczym. Jeżeli nie zostanie uchylone lub zmienione, wiąże organ wydający decyzję.

Autor zajmuje się także wprowadzoną nowelizacją z 2015 r. do §9a ust. 4 ustawy o ocenach instytucją wiążącego stanowiska weryfikacyjnego³². Chodzi o sprawdzenie, czy zamierzenie określone we wniosku o wydanie decyzji w nawiązującym postępowaniu nie zostało tak zmienione w stosunku do poddanego już ocenie, że jego realizacja miałaby znaczący negatywny wpływ na środowisko. Gdyby tak miało być, wydaje się negatywne stanowisko weryfikacyjne, którego następstwem jest powtórzenie procedury oceny.

Powodem, dla którego przystąpiono do przygotowania i uchwalenia aktualnie obowiązującej w Polsce ustawy z 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko były wysunięte przez Komisję Europejską zarzuty wobec obowiązujących w Polsce poprzednio regulacji w sprawie ocen oddziaływania na środowisko. W roku 2006 Komisja skierowała do Polski wezwanie do usunięcia uchybienia, a w 2007 – uzasadnioną opinię dotyczącą niewłaściwej transpozycji dyrektywy EIA (naruszenie 2006/2281). Zarzuty kierowane do Polski dotyczyły m.in.:

³¹ *Zákon č. 500/2004 Sb., správi řád.*

³² Po czesku: *verifikační závazné stanovisko*, z angielska – *coherence stamp*.

- 1) udzielania pozwolenia na rozpoczęcie budowy inwestycji wymagającej oceny oddziaływania na środowisko (posiadającej decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach wydaną po przeprowadzeniu oceny oddziaływania na środowisko) w formie jedynie milczącej zgody, to jest realizacja budowy na podstawie zgłoszenia robót budowlanych, zamiast na podstawie pozwolenia na budowę;
- 2) stawiania niedopuszczalnych warunków w odniesieniu do organizacji ekologicznych jakie mają prawo brać udział w postępowaniu oraz ograniczania możliwości zgłaszania się takich organizacji tylko do określonego okresu w trakcie postępowania;
- 3) możliwość przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko (i uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach) po wydaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, zamiast – zgodnie z dyrektywą i orzecnictwem TSUE (np. wyrok w sprawie C-201/02 Delena Wells³³) – na samym początku procesu inwestycyjnego;
- 4) niezgodnego z dyrektywą, odrębnego systemu ocen oddziaływania na środowisko dla dróg publicznych;
- 5) niewłaściwego (niebezpośredniego) sposobu informowania społeczeństwa o prowadzonej procedurze oceny oddziaływania oraz o możliwościach uczestnictwa w postępowaniu;
- 6) ograniczonego dostępu do procedury odwoławczej od decyzji dotyczących przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (szeroki dostęp do sądu zapewniony był tylko w odniesieniu do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, ale już nie do decyzji następczych takich jak zwłaszcza pozwolenie na budowę);
- 7) nieprawidłowego dokonania kategorycznej selekcji przedsięwzięć z załącznika II dyrektywy (wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć bez wykorzystania wszystkich kryteriów z załącznika III do dyrektywy).

Uchwalona w reakcji na wymienione wyżej zarzuty UOOŚ, towarzyszące jej zmiany prawa budowlanego i niektórych innych ustaw oraz wydanie na podstawie UOOŚ rozporządzenia wykonawczego w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowi-

---

³³ Wyrok TSUE z dnia 7 stycznia 2004 r. w sprawie C-201/02 The Queen, na wniosek Delena Wells przeciwko Secretary of State for Transport, Local Government and the Regions, ECLI: ECLI:EU:C:2004:12.

sko prawidłowo odpowiedziały na większość zgłoszonych przez Komisję zarzutów.

Natomiast główny problem jaki istniał w ustawodawstwie czeskim, a mianowicie niewiążący charakter „stanowiska” kończącego ocenę oddziaływania na środowisko w Polsce się nie pojawił, jako że decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach zawsze miała – jak każda decyzja administracyjna – charakter wiążący.

2. Zuzana Jeřkova, Uwagi o noweli do ustawy EIA i dodatkowych pozwoleń na budowę³⁴

Analizowana przez autorkę instytucja dodatkowego pozwolenia na budowę została uregulowana w §129 ust. 2 i 3 ustawy budowlanej³⁵. W istocie oznacza to legalizację, pod pewnymi warunkami, samowoli budowlanej. Autorka uznaje postępowanie o dodatkowe pozwolenie na budowę za nawiązujące postępowanie i stawia problem, czy w ogóle ma być możliwe dodatkowe pozwolenie na budowę, czyli legalizacja samowoli budowlanej³⁶, jeżeli chodzi o budowę podlegającą ocenie oddziaływania na środowisko. Zdaniem autorki w tym przypadku interes prywatny budującego musi ustąpić interesowi publicznemu, upatrywanemu w prawie do sprzyjającego środowiska. Innymi słowy, w przypadku stwierdzenia samowoli budowlanej, jeżeli budowa miała podlegać procedurze EIA, organ administracji budowlanej powinien od razu, bez badania innych okoliczności, z urzędu wydać decyzję o przymusowej rozbiórce.

Problem oceny oddziaływania na środowisko „po fakcie”, czyli po wydaniu pozwolenia na budowę (czy innej decyzji następczej) lub wręcz po zrealizowaniu przedsięwzięcia, także w Polsce jest bardzo aktualny.

Mimo wyraźnego nakazu przeprowadzania oceny przed podjęciem decyzji, wynikającego zarówno z dyrektywy EIA (art. 2 ust. 1, art. 8), jak i z UOOŚ (art. 59; dodatkowo także wymóg przeprowadzenia oceny oddziaływania przed wydaniem dalszych decyzji dla przedsięwzięcia wynika z art. 3 ust. 1 pkt 8 oraz z art. 66 ust. 1 i 3) oraz z orzecznic-

---

³⁴ Tytuł oryg.: *Poznámky k novele zákona EIA a dodatečnému povolení staveb.*

³⁵ *Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).*

³⁶ Po czesku: *černá stavba.*

twą TSUE (wyrok w sprawie C-215/06³⁷), polskie sądy administracyjne akceptują przeprowadzenie oceny oddziaływania po fakcie (orzeczenia w sprawach sygn.: II OSK 1481/07, II OSK 536/08, II GSK 6/10). Podejście prezentowane przez sądy nie może być uznane za zgodne ani z prawem unijnym, ani też z samą istotą oceny oddziaływania na środowisko; było ono krytykowane w literaturze³⁸. Z interpretacją sądów nie zgadzał się również Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, w związku z czym opracował, przyjęty później przez parlament, projekt zmiany art. 49 ustawy Prawo budowlane, który miał w założeniu wyeliminować, a przynajmniej ograniczyć praktyki przeprowadzania ocen po fakcie³⁹. Pierwsze wyroki wydane już po wejściu w życie tej nowelizacji pokazały jednak, że dotychczasowa praktyka orzecznicza jest kontynuowana (zob. wyrok NSA z dnia 28 października 2016 r., OSK 764/16).

3. Hana Müllerová, *Co nas czeka? Jakie zmiany przeniesie nowela do dyrektywy EIA od roku 2017*⁴⁰

Autorka zajęła się dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/52/UE z 16 kwietnia 2014 r. o zmianie dyrektywy Rady 2011/92/UE o ocenach oddziaływania na środowisko⁴¹. Państwa członkowskie UE są zobowiązane implementować nowe rozwiązania do 16 maja 2017 r. Zdaniem autorki zmiany, które zostały ostatecznie wprowadzone, są mniejsze od pierwotnie proponowanych przez Komisję Europejską. W przeprowadzonych zmianach znajduje odzwierciedlenie trend zmierzający do stopniowego przesuwania uwagi od właściwego procesu oceny oddziaływania ku decydowaniu o przedsięwzięciu, którego wpływy na środowisko już zostały ocenione, i do fazy realizacji przedsięwzięcia, a także ku wzmocnieniu uczestnictwa publiczności (społeczeństwa) we wszystkich procedurach, z położeniem

---

³⁷ Wyrok TSUE z dnia 3 lipca 2008 r. w sprawie C-215/06 Komisja Wspólnot Europejskich przeciwko Irlandii, ECLI:EU:C:2008:380.

³⁸ M. Bar, J. Jendrośka, *Odmowa przyznania dofinansowania z funduszy UE. Glosa do wyroku NSA z 3 lutego 2010 r.*, „Prawo i środowisko” 2010, Nr 4, s. 102-109.

³⁹ Zob. na ten temat: M. Bar, *Wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla zrealizowanego przedsięwzięcia. Nowelizacja art. 49 ust. 4a Prawa budowlanego*, „Prawo i środowisko” 2015, Nr 2, s. 98-106.

⁴⁰ Tytuł org.: *Co nás čeka? Jaké změny přinese novela směrnice EIA od roku 2017?*

⁴¹ Dz. Urz. UE L 124 z 25.4.2014, s. 1-18.

punktu ciężkości na decyzje realizacyjne, oraz na zwiększający się stopień ujednoczenia regulacji na poziomie europejskim.

Transpozycja dyrektywy 2014/52/UE zmieniającej dyrektywę EIA do prawa polskiego dokonana została w drodze zmiany UOOŚ dokonanej ustawą z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw⁴². Nowe przepisy weszły w życie dnia 1 stycznia 2017 r. Wprowadzone poprawki wynikały z wymagań znowelizowanej dyrektywy EIA i dotyczyły przede wszystkim:

- 1) kryteriów kwalifikacji przedsięwzięć do przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko (ich lista została nieco zmieniona w stosunku do poprzednio obowiązującej),
- 2) właściwości organów wydających decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach (w sytuacji, gdy inwestorem jest gmina lub podmiot od niej zależny decyzję będzie wydawał regionalny dyrektor ochrony środowiska, a nie organ tejże gminy – zmiana ta wynika z przepisu dyrektywy wprowadzającego swego rodzaju „zakaz konkurencji” polegający na tym, że organ nie może wydawać decyzji dla własnej jednostki),
- 3) kręgu organów uzgadniających i opiniujących w ramach postępowania w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (w odniesieniu do przedsięwzięć wymagających pozwolenia zintegrowanego w postępowaniu uczestniczyć będzie także organ wydający to pozwolenie),
- 4) nowych wymagań co do autorów raportu,
- 5) nowych wymagań odnośnie treści raportów i kart informacyjnych przedsięwzięcia,
- 6) czasu przewidzianego na składanie uwag i wniosków w ramach procedury udziału społeczeństwa (30 zamiast dotychczasowych 21 dni),
- 7) doprecyzowania przepisów dotyczących analizy porealizacyjnej i monitoringu,
- 8) doprecyzowania warunków egzekwowania obowiązków wynikających z decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- 9) kar administracyjnych za naruszenie warunków decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

CZĄSTKOWE ASPEKTY PROCESU OCEN ODDZIAŁYWANIA⁴³

4. Jaroslav Chyba, Czynniki wpływające na opinię fachową⁴⁴

Autor zajął się obiektywnymi i subiektywnymi czynnikami wpływającymi na fachową opinię wydawaną w procedurze EIA. Od strony obiektywnej zwrócił uwagę, że §5 ust. 1 ustawy czeskiej nakazujący ustalenie, opisanie i ocenę zakładanych bezpośrednich i pośrednich oddziaływań na środowisko ma charakter przepowiedni, a pełne zrealizowanie tego przepisu z reguły będzie niezwykle trudne. Do tego dochodzą czynniki subiektywne wpływu na osobę sporządzającą *posudek*. Autor opowiada się za szerszym stosowaniem *revizního posudku* sporządzanego przez jeszcze inną osobę mającą kompetencje fachowe, ale za tę dodatkową opinię powinien już płacić urząd, a nie inwestor, a zatem urząd musi mieć na to odpowiednie środki finansowe.

Opisany wyżej etap procedury nie występuje w prawie polskim, nie jest on też wymagany przez dyrektywę EIA – choć oczywiście złożony przez inwestora raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko zawiera m.in. propozycję rozwiązań chroniących środowisko, które następnie mają znaleźć się w wydanej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Można to uznać za przynajmniej częściową „propozycję stanowiska”, którą zawierać ma *posudek*.

5. Michal Sobotka, Petra Humličková, Postępowanie stwierdzające: „Mała” EIA?⁴⁵

Przedstawiony przez duet autorski problem sprowadza się do tego, że jeszcze przed nowelizacją z 2015 r. wytworzyła się praktyka, według której nawet jeżeli postępowanie stwierdzające kończyło się wnioskiem negatywnym (procedura EIA nie będzie prowadzona), to zalecenia tego postępowania miały wpływ na kolejne postępowanie prowadzące do pozwolenia na realizację przedsięwzięcia. Zdaniem autorów praktyka ta nie miała wystarczających podstaw prawnych. Autorzy

---

⁴³ Tytuł org.: *Dílčí aspekty procesu posuzování vlivů.*

⁴⁴ Tytuł org.: *Faktory ovlivňující odborný posudek.*

⁴⁵ Tytuł org.: *Zjišťovací řízení: „Malá” EIA?*

stawiają pytanie, czy po nowelizacji będzie to możliwe, innymi słowy czy postępowanie stwierdzające można traktować jako „małą” EIA, tzn. czy warunki w nim ustalone można traktować tak samo jak stanowisko EIA. Zdaniem autorów prowadziłyby to do rezygnacji z pełnej procedury EIA w sytuacjach, które jej wymagają, co byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami ochrony środowiska, jakimi są zasady prewencji i przezorności.

Obowiązujący od 1 stycznia 2017 r. art. 84 ust. 1a polskiej UOOŚ stanowi, że także w przypadku, gdy decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach wydana jest bez przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, organ może określić w niej pewne warunki lub wymagania odnośnie planowanego przedsięwzięcia. Wprowadzona zmiana przepisu wynika z art. 4 ust. 5 lit. b) dyrektywy EIA (można przypuszczać, że opisywana przez czeskich autorów zmiana w ustawodawstwie tego kraju także podyktowana była koniecznością transpozycji dyrektywy). W poprzedniej wersji UOOŚ możliwość określenia warunków realizacji przedsięwzięcia mimo odstąpienia od oceny nie była wprost przewidziana; należy jednak przyjąć, że i wówczas było to dopuszczalne.

Trzeba przy tym zauważyć, że o tym czy ocena ma być przeprowadzona, czy też można od niej odstępować, decydują kryteria selekcji, a nie to czy w przypadku odstąpienia od oceny będzie można określić jakieś warunki prowadzonej działalności. Inaczej mówiąc, organ powinien najpierw sprawdzić czy zgodnie z kryteriami selekcji przedsięwzięcie powinno być poddane ocenie, a dopiero gdy odpowie na to pytanie negatywnie – zastanawiać się nad tym, czy nie należałoby nałożyć jakichś warunków realizacji przedsięwzięcia. Prawidłowo zastosowane przepisy transponujące dyrektywę EIA nie powinny więc dorowadzić do naruszenia zasad ochrony środowiska, czego obawiają się autorzy czescy.

6. Lenka Bahyl'ová, Pojęcie „nawiązującego postępowania” i związane z nim kwestie proceduralne⁴⁶

Autorka zwraca uwagę, że nowela z 2015 r. na nowo zdefiniowała pojęcie „nawiązującego postępowania” – §3 lit. g) czeskiej ustawy o ocenach nakazuje rozumieć przez to takie postępowanie, w którym na podstawie przepisów szczególnych wydaje się decyzję pozwalającą na lokalizację lub przeprowadzenie przedsięwzięcia ocenianego według

tej ustawy. Osobliwością ustawodawstwa czeskiego jest stosowanie tzw. uwag pod kreską (*zamětki pod čarou*), które nie mają charakteru normatywnego, lecz wyjaśniający. W ustawie o ocenach ustawodawca opatrzył wyrazy „przepisy szczególne” występujące w §3 lit. g) odsyłaczem 1a, wyjaśniając jego znaczenie w ten sposób, że po zwrocie „na przykład” wskazał na ustawę budowlaną, górniczą, wodną, drogową, lotniczą, o zintegrowanej prewencji, o drobnym przemyśle i handlu.

Z tego autorka wyprowadza wniosek, że postępowanie nawiązujące musi spełniać kumulatywnie trzy następujące warunki:

- 1) dla wydania decyzji niezbędną przesłanką jest stanowisko EIA, jeżeli zatem procedura skończy się na etapie postępowania stwierdzającego zakończone wnioskiem, że procedura EIA nie będzie prowadzona, to dalsze postępowanie prowadzące do lokalizacji lub realizacji przedsięwzięcia nie będzie postępowaniem nawiązującym w rozumieniu §3 lit. g),
- 2) przedmiot nawiązującego postępowania musi się rzeczowo pokrywać z przedmiotem procedury EIA, czyli przedmiotem nawiązującego postępowania musi być przedsięwzięcie, które zostało ocenione,
- 3) decyzja zezwala na lokalizację lub realizację przedsięwzięcia; w reakcji na dotychczasowe orzecznictwo dochodzi do wyłączenia postępowań, które wprowadzie faktycznie nawiązują do oceny oddziaływania lub są warunkiem realizacji konkretnego przedsięwzięcia, ale same nie pozwalają na lokalizację lub przeprowadzenie przedsięwzięcia.

W tym trzecim punkcie chodzi o postępowania prowadzące na przykład do wydania pozwolenia na usunięcie drzew albo na dopuszczenie wyjątku od reguł ochrony gatunkowej roślin i zwierząt, ale ponieważ takie decyzje same nie zezwalają na lokalizację lub przeprowadzenie przedsięwzięcia, przeto postępowania do nich prowadzące nie podpadają pod pojęcie „nawiązującego postępowania”.

To wszystko ma kapitalne znaczenie praktyczne ze względu na udział społeczeństwa właśnie w „nawiązującym postępowaniu”, a nie w takim, które pod to pojęcie nie podpada. Udział zainteresowanej społeczności w nawiązującym postępowaniu nie jest uwarunkowany poprzednim udziałem w procedurze oceny oddziaływania. Może ona uczestniczyć w tym postępowaniu i wnieść odwołanie od decyzji nawet jeżeli nie uczestniczyła w procedurze oceny. Ten podmiot, praktycznie chodzi o organizację ekologiczną, nie musi być aktywny w procedurze

EIA, co więcej w czasie wydania decyzji w postępowaniu nawiązującym nie musi nawet istnieć, ale odwołanie od decyzji wnieść może, jeżeli zostanie założony jako związek *ad hoc* i uzyska pisemne poparcie co najmniej 200 osób. Zdaniem autorki jest to podejście w czeskich warunkach dość specyficzne, wprowadzające element nieprzewidywalności. Jej zdaniem należy jednak przyjąć, że wniesienie skargi do sądu administracyjnego jest uwarunkowane uprzednim wniesieniem odwołania od decyzji.

W Polsce decyzje wydawane po decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, a wymagane do realizacji przedsięwzięcia, nazywane są zwykle „decyzjami następczymi”. Należą do nich np. pozwolenie na budowę, pozwolenie wodnoprawne, koncesja na wydobywanie kopalin i szereg innych (są one wymienione w art. 72 ust. 1 UOOŚ). Organy wydające te decyzje są związane warunkami określonymi dla danego przedsięwzięcia w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (art. 86 UOOŚ).

W ramach wydawania decyzji następczych co do zasady nie jest ponownie przeprowadzana procedura udziału społeczeństwa. W niektórych wypadkach - i w ramach wydawania wybranych decyzji (pozwolenie na budowę i inne o analogicznym charakterze) - może być przeprowadzana tzw. ponowna ocena oddziaływania na środowisko. Jest to pełna ocena oddziaływania, zawierająca te same elementy co ocena przeprowadzana w ramach decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (raport o oddziaływaniu na środowisko, konsultacje z innymi organami, udział społeczeństwa, w tym prawo udziału organizacji ekologicznych, które zyskują prawo do zaskarżenia decyzji następczej). Wprowadzenie do polskiego prawa instytucji ponownej oceny miało na celu uwzględnienie poglądów TSUE wyrażonych w wyrokach w sprawach C-508/03⁴⁷ (Crystal Palace/White City) oraz C-290/03⁴⁸ (Barker), w których Trybunał orzekł, że w sytuacji, gdy na wstępnym etapie planowania przedsięwzięcia, kiedy przeprowadzana jest ocena oddziaływania na środowisko nie są jeszcze dostępne wystarczające dane na temat rozwiązań technicznych czy innych jakie będą zasto-

---

⁴⁷ Wyrok TSUE z dnia 4 maja 2006 r. w sprawie C-508/03 Komisja Wspólnot Europejskich przeciwko Zjednoczonemu Królestwu Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, ECLI:EU:C:2006:287.

⁴⁸ Wyrok TSUE z dnia 4 maja 2006 r. w sprawie C-290/03 The Queen, na wniosek: Diane Barker przeciwko London Borough of Bromley, ECLI:EU:C:2006:286.

sowane, to musi istnieć prawna możliwość poddania danego przedsięwzięcia ponownej ocenie na późniejszym etapie jego projektowania.

Ponowna ocena oddziaływania na środowisko przeprowadzana jest w czterech przypadkach: (a) kiedy obowiązek taki nałoży organ wydający decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach (ze względu na to, że na etapie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nie były dostępne odpowiednie dane o przedsięwzięciu); (b) kiedy rozwiązania proponowane w projekcie budowlanym odbiegają od zatwierdzonych decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach (ten akurat przepis może budzić pewne wątpliwości, jako że – zgodnie z powołanymi wyżej orzeczeniami TSUE – ponowna ocena ma służyć uzupełnieniu informacji o przedsięwzięciu, a nie zmienianiu jego założeń); (c) kiedy zażąda tego inwestor (ten przepis został do ustawy wprowadzony jako swego rodzaju koło ratunkowe dla inwestorów, którzy ubiegali się o środki unijne na dofinansowanie swoich przedsięwzięć, ale z różnych względów, przede wszystkim ze względu na to, że do 2008 r. polskie prawo nie było w pełni zgodne z dyrektywą EIA, nie potrafili wykazać spełnienia wymagań tej dyrektywy); (d) w odniesieniu do elektrowni o mocy nie mniejszej niż 300 MW – w przypadku, gdy na etapie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nie było możliwości stwierdzenia gotowości instalacji do wychwytywania dwutlenku węgla.

Jak wskazano wyżej, w przypadku, gdy ponowna ocena nie jest przeprowadzana, na etapie decyzji następczej nie jest przeprowadzany udział społeczeństwa, w jej wydawaniu nie mogą też uczestniczyć organizacje ekologiczne na podstawie UOOŚ⁴⁹. Przepisy szczególne regulujące wydawania decyzji następczych (np. Prawo budowlane, Prawo geologiczne i górnicze) ograniczają też niekiedy krąg stron w postępowaniu w sprawie tych decyzji, wyłączając z niego np. sąsiadów planowanej inwestycji, co automatycznie oznacza, że nie będą oni mieli prawa zaskarżyć decyzji następczej do sądu.

O ile przeprowadzenie udziału społeczeństwa po raz drugi na etapie decyzji następczej nie jest wymagane przez dyrektywę EIA (udział ten był już przeprowadzony na etapie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach), to – jak wskazano wyżej w komentarzu do pierwszego

---

⁴⁹ W niektórych wypadkach możliwe jest włączenie się organizacji do postępowania na zasadach ogólnych, przewidzianych w art. 31 KPA i dotyczących ogółu organizacji pozarządowych; włączenie się organizacji do postępowania na podstawie KPA jest jednak trudniejsze niż w przypadku możliwości skorzystania z przepisów UOOŚ.

z omawianych tu artykułów czeskich – państwa członkowskie powinny zapewnić zgodny z dyrektywą dostęp do sądu w odniesieniu do decyzji autoryzujących rozpoczęcie realizacji przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko.

7. Michaela Konečná, Jítka Večeřová, Doświadczenia ombudsmana w dziedzinie oceny oddziaływań przedsięwzięć na środowisko⁵⁰

Autorki reprezentujące urząd Rzecznika Praw Obywatelskich (w języku czeskim – *veřejný ochránce práv*) wskazują, że rzecznik zajmuje się problematyką EIA niemal od początku utworzenia tego urzędu, co nastąpiło ustawą z 1999 r.⁵¹, która weszła w życie 2000 r. Rzecznik zajmował się tą instytucją jedynie w formie zwracania uwag na nieprawidłowości w jej stosowaniu oraz przedstawiania stanowiska w odniesieniu do kolejnych nowelizacji ustawy o ocenach. Autorki kończą swe rozważania spostrzeżeniem, że wraz z nadaniem negatywnemu stanowisku w postępowaniu stwierdzającym formy decyzji administracyjnej otwiera się pole do działania rzecznika, który może zainicjować właściwe postępowanie kontrolne wobec takich decyzji.

W działalności polskiego Rzecznika Praw Obywatelskich również pojawiają się przypadki występowania w sprawach z zakresu ochrony środowiska. Jedną z głośniejszych spraw w tym zakresie miała miejsce w latach 2007-2008 – był to konflikt o przeprowadzenie drogi przez słynną Dolinę Rospudy, gdzie RPO, obok organizacji ekologicznych i prokuratora, występował do sądu administracyjnego o uchylenie decyzji pozwalających na przeprowadzenie drogi przez najcenniejsze przyrodniczo tereny (co ostatecznie się udało i droga została przeprowadzona z poszanowaniem zasad ochrony obszarów Natura 2000).

Rzecznik Praw Obywatelskich był też zaangażowany m.in. w sprawę rozstrzygnięcia Ministra Środowiska zatwierdzającego zmianę planu urządzenia lasu pozwalającą na znaczne zwiększenie rozmiarów wycinki drzew w Puszczy. Rzecznik nie odnosił się przy tym do samej merytorycznej treści aneksu lecz kwestionował sposób jego przyjęcia. Plan urządzenia lasu – i w konsekwencji aneks do niego – przyjmowany jest przez Ministra w sposób autorytarny, bez dopuszczenia innych

---

⁵⁰ Tytuł org.: *Poznatky ombudsmana v oblasti posuzování vlivů zaměrů na životní prostředí.*

⁵¹ *Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv.*

podmiotów (w tym organizacji ekologicznych) do procesu decyzyjnego i bez możliwości kwestionowania przyjętego rozstrzygnięcia na drodze prawnej. Rzecznik wskazał tu na naruszenie art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej⁵², a także art. 6 i 9 konwencji z Aarhus. Akty te wymagają umożliwienia udziału społeczeństwa w sprawach dotyczących ochrony środowiska (a taką sprawą niewątpliwie jest decydowanie o lasach), a konwencja z Aarhus – dodatkowo zapewnienia prawa do sądu. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie odrzucił jednak skargę Rzecznika⁵³ wskazując, że Minister wykonywał tu uprawnienia właścicielskie w odniesieniu do lasu będącego w zarządzie Lasów Państwowych, co nie podlega kontroli sądów administracyjnych. Od wyroku tego rzecznik złożył skargę kasacyjną, która jednakże została oddalona przez NSA⁵⁴.

8. Jiří Zicha, Ocena oddziaływań na środowisko w aktualnym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości UE⁵⁵

Analizując orzecznictwo TSUE autor informuje, że w latach 2010-2015 Trybunał wydał 46 orzeczeń dotyczących procedur ocen oddziaływania na środowisko, z czego 24 było poświęconych wyłącznie lub prymarnie dyrektywie EIA (spośród nich 17 odnosiło się do pytań prawnych a 7 do naruszeń obowiązków), 10 dyrektywie SEA (wszystkie odnosiły się do pytań prawnych) oraz 12 ocenom Natura 2000 (5 rozstrzygnięć pytań prawnych, 6 w sprawach naruszeń obowiązków, jedno w pozostałych kwestiach). Przeciwno Republice Czeskiej w tych latach otwarto 8 postępowań o naruszenie obowiązków w zakresie ochrony środowiska, spośród nich jedno dotyczyło EIA.

Po dokładnym przedstawieniu dwóch szczególnie interesujących spraw rozstrzygniętych przez TSUE autor przechodzi do wniosków, w których wyraża pogląd, że w dyskusjach w ramach UE odżyła ostat-

---

⁵² Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992 ze zm.; dalej cyt.: dyrektywa siedliskowa.

⁵³ Postanowienie WSA w Warszawie z dnia 14 marca 2017 r., sygn. IV SA/Wa 2787/16, CBOSA.

⁵⁴ Postanowienie NSA z dnia 17 października 2017 r., sygn. II OSK 2336/17, CBOSA.

⁵⁵ Tytuł org.: *Posuzování vlivů na životní prostředí v aktuální judikatuře Soudního dvora EU*.

nio myśl, aby procedury EIA i SEA połączyć w jednym unijnym akcie prawnym. Jeśli zaś chodzi o poziom czeski, to „wiecznie żywym” problemem jest integracja postępowań w sprawie oceny z dalszymi postępowaniami prowadzonymi na podstawie ustawy budowlanej i innych przepisów.

Odnosząc się do ostatniej części opisu rozważań czeskiego autora można stwierdzić, że w przygotowanym przez Komisję Europejską Sprawozdaniu Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie stosowania i skuteczności dyrektywy OOS z dnia 23 lipca 2009 r.⁵⁶ wskazano, że: „(...)bardzo nieliczne państwa członkowskie wystąpiły z zaleceniem konsolidacji dyrektyw [EIA i SEA - przyp. M.B.]. Wiele państw członkowskich podkreśliło, że wszystkie procedury należy zachować i prowadzić w osobny sposób, ponieważ są one procedurami dopełniającymi się i dotyczą poszczególnych etapów i procesów”. W związku z tym w ramach przygotowań do zmian dyrektywy EIA (co ostatecznie zakończyło się przyjęciem nowelizującej dyrektywy 2014/52/UE) nie zdecydowano się na połączenie dyrektyw EIA i SEA.

W odniesieniu do integracji postępowań w sprawie oceny z innymi postępowaniami środowiskowymi można stwierdzić, że w ramach opracowywania dyrektywy 2014/52/UE nowelizującej dyrektywę EIA Komisja Europejska i niektóre państwa członkowskie próbowały prze-forsować włączenie do dyrektywy przepisu nakazującego, aby w przypadku gdy przedsięwzięcie wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania na podstawie dyrektywy EIA, a także ocen środowiskowych wymaganych przez inne dyrektywy (np. ptasią⁵⁷, siedliskową, IED⁵⁸), przeprowadzana była jedna wspólna zintegrowana procedura – która byłaby połączona z wydawaniem decyzji zezwalającej na realizację przedsięwzięcia (tzw. „one stop shop”, co można przetłumaczyć jako zasadę jednego okienka). Propozycja ta została jednak odrzucona

---

⁵⁶ KOM(2009)378, <https://eur-lex.europa.eu>

⁵⁷ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, Dz. Urz. UE L 20/7 z dnia 26.1.2010; dalej cyt.: dyrektywa ptasia.

⁵⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola), Dz. Urz. UE L 334 z 17.12.2010.

przez część państw, w tym Polskę, ze względu na to, że w ramach takiej zintegrowanej procedury wymogi odnośnie wniosku inwestora wynikające z np. dyrektywy IED musiałyby zostać wypełnione już na bardzo wczesnym etapie planowania przedsięwzięcia, kiedy to inwestor nie ma jeszcze opracowanych tak szczegółowych rozwiązań technologicznych, jakie wymagane są przy ubieganiu się o pozwolenie zintegrowane. Nie byłoby też w żaden sposób ekonomicznie uzasadnione, aby inwestor już na tym etapie zlecał kosztowne opracowanie szczegółów technicznych projektu (a także nabywał już prawo własności gruntu, które jest konieczne na dalszych etapach zatwierdzania przedsięwzięcia), skoro nie wie jeszcze czy np. z oceny oddziaływania na środowisko nie wyniknie np. brak możliwości realizacji przedsięwzięcia w określonym miejscu ze względu na negatywne oddziaływanie na obszar Natura 2000. Zastosowanie „jednego okienka” mogłoby być uzasadnione jedynie w krajach, jak np. Niemcy, gdzie większość kwestii środowiskowych, dotyczących dopuszczalności i warunków lokalizacji określonych typów przedsięwzięć jest rozstrzygana już na etapie planowania przestrzennego, co pozwala inwestorom działać w warunkach większej pewności co do możliwości realizowania określonych przedsięwzięć.

Ostatecznie w art. 2 ust. 3 znowelizowanej dyrektywy EIA znalazł się jedynie obowiązek skoordynowania (nie: zintegrowania) ocen oddziaływania przeprowadzanych na podstawie tej dyrektywy z ocenami wymaganymi przez dyrektywę siedliskową i ptasią oraz możliwość skoordynowania tych ocen z ocenami wymaganymi przez inne przepisy unijne (np. dyrektywę IED czy ramową dyrektywę wodną⁵⁹).

9. Vojtěch Vomáčka, Wyjątki od procesu EIA: dokąd (nie)prowadzi droga⁶⁰

Autor stawia problem, czy można i czy należy szukać możliwości uchylecia się od prowadzenia weryfikacyjnej procedury EIA. Informuje, że w Republice Czeskiej około stu projektów budowlanych ma stanowisko EIA wydane jeszcze w okresie obowiązywania ustawy z 1992 r. przed piętnastu czy dwudziestu laty, spośród nich tylko 15 ma pozwo-

---

⁵⁹ Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, Dz. Urz. WE L 327 z 22.12.2000 ze zm.

⁶⁰ Tytuł org.: *Výjimky z procesu EIA: kudy (ne)vede cesta.*

lenie budowlane, kolejne 30 nie ma nawet decyzji przestrzennej, 25 dysponuje wprawdzie decyzją przestrzenną, ale nie ma co liczyć, aby w latach 2016-2017 doszło do wszczęcia postępowania budowlanego. Na tym tle autor stawia pytanie, czy można te postępowania kończyć sięgając do przewidzianej w dyrektywie EIA możliwości wydania ustawy szczególnej. Do tej możliwości odnosi się wielce sceptycznie wskazując na orzecznictwo TSUE i stanowisko Komisji Europejskiej, które stawiają ostre wymagania co do ewentualnych aktów legislacyjnych umożliwiających uchylenie się od pełnej procedury EIA.

Powyższe rozważania nie mają bezpośredniego przełożenia na sytuację w Polsce.

10. Hana Musilová, Ocena oddziaływań na środowisko w dziedzinie rolnictwa⁶¹

Swą dość szczegółową analizę autorka kończy wnioskiem, że przedsięwzięć należących do dziedziny rolnictwa lub z rolnictwem ściśle związanych jest wiele. Daleko nie wszystkie mogące mieć wpływ na środowisko zostały objęte przepisami o ocenach, przy czym ocena z reguły kończy się na etapie postępowania stwierdzającego wnioskiem, że pełna procedura EIA nie będzie prowadzona. Autorka wyraża przekonanie, że lista przedsięwzięć rolniczych lub z rolnictwem ściśle związanych podlegających ocenie oddziaływania będzie się raczej rozszerzać niż zawężać.

W prawie polskim lista kategorii przedsięwzięć, w tym tych z zakresu rolnictwa, wymagających uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (czyli przeprowadzenia pełnej oceny oddziaływania na środowisko lub tylko procedury selekcji) określona została w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko⁶². Lista zawarta w rozporządzeniu zdeterminowana jest treścią załączników I i II do dyrektywy EIA (analogicznie jak ma to miejsce w przypadku odpowiedniej listy obowiązującej w prawie czeskim - choć oczywiście wymagania dyrektywy to niezbędne wymagane minimum, a państwa członkowskie mają prawo listę tę rozszerzać). Aktualnie ani w prawie polskim, ani na poziomie UE nie toczą się dyskusje na temat objęcia

⁶¹ Tytuł org.: *Posuzování vlivů na životní prostředí v oblasti zemědělství.*

⁶² Dz.U. z 2019 r., poz. 1839.

obowiązkiem oceną dodatkowych kategorii przedsięwzięć z zakresu rolnictwa.

11. Jiří Pokorný, Ocena oddziaływań na środowisko w dziedzinie energetyki⁶³

Autor zajął się dwoma zasadniczymi problemami. Pierwszy to przyjęcie 19 maja 2015 r. przez rząd Republiki Czeskiej zaktualizowanej koncepcji państwowej polityki energetycznej, do której stanowisko SEA zostało wydane 31 lipca 2014 r., czyli przed ostatnią nowelizacją, ale ono odpowiada wymaganiom znowelizowanej ustawy. Drugim problemem było zainstalowanie dwóch bloków elektrowni atomowej w Temelinie. Zgodnie z przepisami czeskiej ustawy atomowej⁶⁴ właściwym w sprawie organem jest Państwowy Urząd Bezpieczeństwa Jądrowego, a jedynym uczestnikiem postępowania jest wnioskodawca. W tym postępowaniu jest wydawana decyzja o umieszczeniu owych bloków. Postępowanie było poprzedzone procedurą EIA, w której uczestniczyły trzy związki (stowarzyszenia) ekologiczne, które do Sądu Miejskiego w Pradze wniosły skargę w interesie publicznym na podstawie §64 ust. 4 ustawy o sądowym postępowaniu administracyjnym⁶⁵. Sąd ten postanowieniem skargę odrzucił argumentując, że skarżący nie wyczerpali możliwości wniesienia zwykłego środka odwoławczego. Stowarzyszenia ekologiczne skierowały skargę kasacyjną do Najwyższego Sądu Administracyjnego, w której podnieśli, że przecież nie mogli skorzystać ze zwykłego środka odwoławczego, ponieważ zgodnie z ustawą atomową nie byli uczestnikami tego drugiego postępowania (jedynym uczestnikiem był wnioskodawca). Najwyższy Sąd Administracyjny w wyroku z 15 października 2015 r. przychylił się do argumentacji skarżących, uznał postępowanie prowadzone na podstawie ustawy atomowej za „nawiązujące postępowanie” w rozumieniu ustawy o ocenach oddziaływania, a ponieważ organizacje ekologiczne nie miały możliwości wniesienia odwołania od decyzji (nie były, bo nie mogły być uczestnikami tego drugiego postępowania), to mogą wnieść do sądu administracyjnego skargę w interesie publicz-

---

⁶³ Tytuł org.: *Posuzovaání vlivů na životní prostředí v oblasti energetiky*.

⁶⁴ *Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon)*.

⁶⁵ *Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní*.

nym. To orzeczenie, będące przełomem w dotychczasowym traktowaniu organizacji ekologicznych w świetle ustawy atomowej, spotkało się z pozytywną oceną autora jako umożliwienie włączenia społeczeństwa skargą w interesie publicznym do postępowań następujących po zakończeniu procedury EIA, nawet jeżeli szczególna ustawa (jak w tym przypadku ustawa atomowa) nie przewiduje uczestnictwa innego niż wnioskodawca podmiotu.

W Polsce podjęto pewne działania w zakresie zbudowania pierwszej polskiej elektrowni jądrowej. Opracowano projekt Programu polskiej energetyki jądrowej (Program PEJ), dla którego w latach 2010–2013 przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko⁶⁶. Ostateczna wersja programu została przyjęta w drodze uchwały Rady Ministrów i opublikowana w Monitorze Polskim nr 502 z 2014 r. Obecnie toczy się postępowanie w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla elektrowni. Dnia 25 maja 2016 r. Inwestor (spółka EJ1) uzyskała postanowienie o zakresie raportu o oddziaływaniu na środowisko dla planowanego przedsięwzięcia⁶⁷. Jak się jednak wydaje, decyzja polityczna co do tego czy elektrownia ta faktycznie powstanie nie została dotąd ostatecznie podjęta.

12. Jana Dudová, *Ocena oddziaływań na zdrowie publiczne*⁶⁸

Autorka wskazuje, że instytucja oceny oddziaływań na zdrowie publiczne (*Health Impact Assessment – HIA*) wypracowana przez Światową Organizację Zdrowia powinna służyć w procesie oceny oddziaływania na środowisko jako samodzielny instrument prawny ochrony zdrowia publicznego. Na tym tle stawia pytanie, czy w czeskim porządku prawnym rzeczywiście tak jest. Wskazuje, że czeska ustawa o ocenach oddziaływania reguluje zarówno ocenę oddziaływania na środowisko, jak i ocenę oddziaływania na zdrowie publiczne. Są w prawie czeskim pewne rozwiązania akcentujące ochronę zdrowia, jak np. wymóg specjalnej autoryzacji, którą musi uzyskać osoba sporządzająca *posudek* odnoszący się do wpływu na zdrowie. Niemniej jednak, zdaniem autorki, w przypadku kolizji między interesem ochrony zdrowia publicz-

---

⁶⁶ Zob. <http://www.me.gov.pl/Energetyka+jadrowa/Program+polskiej+energetyki+jadrowej>

⁶⁷ Zob. <http://pgeej1.pl/o-projekcie/badania-lokalizacyjne-i-srodowiskowe>

⁶⁸ Tytuł org.: *Posuzování vlivů na veřejné zdraví*.

nego a innymi interesami publicznymi ochrona zdrowia nie uzyskuje dostatecznego wsparcia. Ocena oddziaływania na zdrowie publiczne nie jest jasno zdefiniowaną częścią procedury oceny oddziaływania na środowisko, co dotyczy tak EIA, jak i SEA.

W prawie polskim kwestia ochrony zdrowia tradycyjnie była - i jest - uwzględniana podczas oceny oddziaływania na środowisko. Zgodnie z obecną ustawą, przez oddziaływanie na środowisko rozumie się również oddziaływanie na zdrowie ludzi (art. 3 ust. 2 UOOŚ; analogiczny przepis znajdował się zresztą także w poprzednio obowiązujących przepisach dotyczących ocen, znajdujących się wówczas w UPOŚ). Interesy związane z ochroną zdrowia są w ramach oceny oddziaływania na środowisko reprezentowane przez organy ochrony zdrowia – Państwowej Inspekcji Sanitarnej – które uczestniczą, jako organy współdziałające, zarówno w ocenach oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, jak też w ocenach strategicznych.

13. Ondřej Vícha, Ocena oddziaływań na środowisko w górnictwie⁶⁹

Autor wykazuje, że przez wiele lat oceny oddziaływania związane z górnictwem były traktowane bez należytej uwagi. Dopiero nowelizacja z 2015 r. wprowadzając do definicji „nawiązującego postępowania” liczne postępowania z dziedziny górnictwa (np. o ustanowienie obszaru wydobywczego, o zezwoleniu na działalność górniczą, o pozwoleniu na wydobycie, o pozwoleniu na prowadzenie składowiska odpadów z przemysłu wydobywczego) stan ten zmieniła. Autor wskazuje na liczne problemy interpretacyjne i we wnioskach postuluje, aby zainteresowane organy, tj. Czeski Urząd Górniczy we współpracy z Ministerstwem Środowiska przygotowały wskazówki metodyczne skierowane do organów państwowej administracji górniczej i urzędów właściwych do prowadzenia procedur oddziaływania, pozwalające na lepsze powiązanie działalności górniczej z ocenami oddziaływania.

W prawie polskim lista kategorii przedsięwzięć, w tym tych z górnictwa, wymagających uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (czyli przeprowadzenia pełnej oceny oddziaływania na środowisko lub tylko procedury selekcji) określona została w rozporządzeniu Rady Ministrów z 2019 r. Lista zawarta w rozporządzeniu zdeterminowana jest treścią załączników I i II do dyrektywy EIA.

⁶⁹ Tytuł org.: *Posuzování vlivů na životní prostředí v hornictví.*

POZYCJA GMIN, ZAINTERESOWANYCH ORGANÓW ADMINISTRACJI I SPOŁECZEŃSTWA W PROCESIE OCENY ODDZIAŁYWAŃ⁷⁰

14. Kateřina Švarcová, *Pozycja „gminy” w ramach oceny oddziaływań na środowisko*⁷¹

Autorka bardzo szczegółowo omawia sytuację gminy w procedurach oceny oddziaływania, wychodząc z podziału kompetencji gminy na własne i powierzone w ramach administracji państwowej. Zwraca uwagę, że gmina może występować w tych procedurach w różnych rolach. Może być wnioskodawcą lub przedstawiającym koncepcję, może być zainteresowaną jednostką samorządową mającą z tego tytułu określone kompetencje, może być zainteresowanym urzędem przedstawiającym opinie w toku postępowania, może sama prowadzić postępowanie nawiązujące, może występować także z pozycji „społeczeństwa” czyli „każdego”. Autorka sygnalizuje, że gmina ma pozycję słabszą w porównaniu z dotkniętą społecznością, która może domagać się uchylenia decyzji, według której przedsięwzięcie nie będzie podlegało procedurze EIA, czego gmina domagać się nie może.

Zgodnie z polskimi przepisami dotyczącymi ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, organ wykonawczy gminy (wójt, burmistrz albo prezydent miasta) jest głównym organem właściwym do wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach i tym samym do przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko. Ustawa z 2008 r. określa w jakich konkretnych przypadkach do wydania decyzji środowiskowej właściwe są organy inne niż gmina, stanowiąc jednocześnie, że organ gminy jest właściwy „w przypadku pozostałych przedsięwzięć” (art. 75 ust. 1 UOOŚ). W przypadku inwestycji gminnych gmina – albo spółka prawa handlowego z jej udziałem – występuje w roli inwestora, a więc strony postępowania w sprawach decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W takich sytuacjach organem właściwym do wydania decyzji jest regionalny dyrektor ochrony śro-

---

⁷⁰ Tytuł org.: *Postavení obcí, dotčených správních orgánů a veřejnosti v procesu posuzování vlivů.*

⁷¹ Tytuł org.: *Postavení „obce” v rámci posuzování vlivů na životní prostředí.*

dowiska (do 31 grudnia 2016 r., przed wejściem w życie przepisów transponujących ostatnią nowelizację dyrektywy EIA, gmina mogła wydawać decyzje „sama dla siebie”).

Gmina jest też stroną postępowania w sprawach decyzji środowiskowej w przypadkach, gdy planowane przedsięwzięcie ma być zlokalizowane na należących do niej terenach lub gdy oddziaływanie przedsięwzięcia będzie rozciągało się na grunty należące do gminy (podobnie jak inni właściciele analogicznych nieruchomości). Status strony postępowania wiąże się oczywiście z prawem kwestionowania wydanej decyzji przed sądem lub organem odwoławczym.

Teoretycznie gmina może też występować w procedurze udziału społeczeństwa i składać swoje uwagi i wnioski, ponieważ zgodnie z prawem polskim jest to prawem „każdego” (o ile nie występuje w danym postępowaniu jako organ prowadzący, jako że wówczas byłoby to dość absurdalne). W praktyce jednak gminy raczej nie korzystają z tego uprawnienia.

15. Ivana Průchová, Ocena oddziaływań przedsięwzięć na środowisko a zainteresowane urzędy administracyjne⁷²

Autorka zwraca uwagę na to, że organom administracji, które są dotknięte (zainteresowane) ocenianym przedsięwzięciem lub koncepcją, przysługuje podstawowy środek, jakim jest wyrażenie swego stanowiska (*vyjádření*). Analizując definicję dotkniętego urzędu administracyjnego (*dotčený správní úřad*) w rozumieniu §3 lit. e) ustawy o ocenach oddziaływania wskazuje, że na jego podstawie należy rozróżnić:

- wyznaczenie dotkniętego urzędu administracyjnego „ogólnymi” kryteriami rzeczowym i przestrzennym jako urzędu, który reprezentuje interesy chronione przepisami szczególnymi a jego zasięg terytorialny obejmuje co najmniej w części dotknięty obszar; w tym przypadku krąg dotkniętych urzędów będzie wyznaczany indywidualnie w każdym pojedynczym przypadku,
- wyznaczenie imienne konkretnego urzędu administracyjnego, który *ex lege* ma pozycję dotkniętego urzędu administracyjnego. W tym drugim przypadku chodzi o:
  - 1) Czeską Inspekcję Środowiska, która jest dotkniętym urzędem administracyjnym *ex lege* zawsze,

⁷² Tytuł org.: *Posuzování vlivů záměrů na životní prostředí a dotčené správní úřady.*

- 2) Ministerstwo Zdrowia w przypadku przedsięwzięć przekraczających granice okręgu oraz miejscowo właściwe okręgowe stacje higieniczne w pozostałych przypadkach, które są dotkniętymi urzędami administracji *ex lege* z punktu widzenia wpływu przedsięwzięć na zdrowie publiczne,
- 3) Państwowy Urząd Bezpieczeństwa Jądrowego w odniesieniu do przedsięwzięć wymienionych w załącznikach do ustawy o ocenach, którymi są przedsięwzięcia dotyczące rzeczowej kompetencji tego Urzędu.

Interesujący jest komentarz autorki do drugiego z tych punktów. Jej zdaniem trudno wyobrazić sobie przedsięwzięcie podlegające procedurze EIA, które nie mogłoby mieć potencjalnego (negatywnego bądź pozytywnego) wpływu na zdrowie publiczne, a zatem trzeba przyjąć że – w zależności od kryterium przestrzennego – Ministerstwo Zdrowia lub okręgowa stacja higieniczna będzie *ex lege* zawsze dotkniętym urzędem.

Zgodnie z polską ustawą z 2008 r., w ramach oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach organ właściwy:

- uzgadnia warunki realizacji przedsięwzięcia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska (obowiązku uzgodnienia nie stosuje się oczywiście wówczas, gdy to regionalny dyrektor jest organem wydającym decyzję);
- gdy przedsięwzięcie jest zlokalizowane na obszarze morskim – uzgadnia warunki z dyrektorem urzędu morskiego;
- zasięga opinii inspektora sanitarnego;
- gdy przedsięwzięcie wymaga pozwolenia zintegrowanego - zasięga opinii organu właściwego do jego wydania;
- w przypadku inwestycji liniowych celu publicznego w części przebiegającej przez park narodowy – uzgadnia warunki realizacji przedsięwzięcia z Ministrem Środowiska w zakresie istnienia rozwiązań alternatywnych realizacji przedsięwzięcia oraz przewidywanych działań mających na celu kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze parku narodowego (organ przedkłada wniosek o to uzgodnienie za pośrednictwem dyrektora parku narodowego, który dołącza swoją opinię);
- w przypadku inwestycji liniowych celu publicznego w ich części przebiegającej przez rezerwat przyrody – uzgadnia warunki

realizacji przedsięwzięcia z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w zakresie istnienia rozwiązań alternatywnych realizacji przedsięwzięcia oraz przewidywanych działań mających na celu kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze rezerwatu przyrody (organ przedkłada wniosek o to uzgodnienie za pośrednictwem RDOŚ, który dołącza swoją opinię).

Wszystkie wymienione wyżej organy są zatem organami współdziałającymi (czy - używając terminologii czeskiej - „zainteresowanymi”) w ramach oceny oddziaływania na środowisko.

16. Michal Matouš, *Wybrane zagadnienia kontroli sądowej nawiązujących decyzji na proces EIA*⁷³

Ten szkic poświęcony jest głównie problematyce prawa podmiotowego do środowiska ujętego w art. 35 ust. 1 Karty Podstawowych Praw i Wolności⁷⁴ w formule: „Każdy ma prawo do sprzyjającego środowiska”⁷⁵. Istota problemu tkwi w tym, że czeskie sądownictwo (w tym sądownictwo konstytucyjne) przez wiele lat odmawiało organizacjom społecznym możliwości powoływania się na konstytucyjne prawo do środowiska. Reprezentatywny był zwłaszcza wyrok czeskiego Sądu Konstytucyjnego z 6 stycznia 1998 r., w którym przyjęto, że art. 35 Karty nie może znaleźć zastosowania do osób prawnych. Zdaniem Sądu Konstytucyjnego jest jasne, że prawa odnoszące się do środowiska przysługują tylko osobom fizycznym, ponieważ chodzi o organi-

---

⁷³ Tytuł org.: *Vybrané otázky soudního přezkumu navazujících rozhodnutí na proces EIA.*

⁷⁴ *Listina základních práv a svobod – ústavní zákon č. 23/1991 Sb.* Ta ustawa konstytucyjna została przyjęta przez Zgromadzenie Federalne Czeskiej i Słowackiej Republiki Federacyjnej 9 stycznia 1991 r. Po podziale Czechosłowacji Karta z mocy czeskiej ustawy konstytucyjnej z 16 grudnia 1992 r. stała się częścią porządku konstytucyjnego Republiki Czeskiej. Nieco inaczej jest w Słowacji, gdzie wprawdzie Karta obowiązuje nadal, ale prawo do środowiska zostało ujęte wprost w art. 44 ust. 1 Konstytucji Republiki Słowackiej.

⁷⁵ W czeskim oryginale: *Každý má právo na příznivé životní prostředí.* Czeski przymiotnik *příznivé* (tak jak i słowacki – *priaznivé*) jest wieloznaczny. Pierwsze znaczenie to „życzliwe”, co w odniesieniu do środowiska raczej trudno zastosować. Kolejne znaczenia to „korzystne, odpowiednie, sprzyjające”, które można traktować jako synonimiczne. Przyjmujemy to ostatnie tłumaczenie jako oddające istotę; przyznajemy, że trochę pod wpływem wskazywanego w słownikach „sprzyjającego wiatru” na morzu.

zmy biologiczne, które – w odróżnieniu od osób prawnych – podlegają ewentualnym negatywnym oddziaływaniom środowiska. Mimo dość zdecydowanej krytyki wychodzącej z kręgów naukowych, takie stanowisko było wielokrotnie powtarzane w orzecznictwie sądów administracyjnych.

Prawdziwym przełomem okazał się wyrok czeskiego Sądu Konstytucyjnego z 30 maja 2014 r., w którym Sąd Konstytucyjny, mając na uwadze rozwój prawa międzynarodowego i unijnego, uznał za przewyższony tamten pogląd i orzekł, że osoby fizyczne, o ile zrzeszą się w stowarzyszeniu obywatelskim (związku), którego celem statutowym jest ochrona przyrody i krajobrazu, mogą swoje prawo do sprzyjającego środowiska, zakotwiczone w art. 35 Karty, realizować i za pośrednictwem tego związku. Do tego nawiązał Najwyższy Sąd Administracyjny w wyroku z 25 czerwca 2015 r. oraz kilka orzeczeń sądów administracyjnych pierwszej instancji. W konsekwencji organizacje ekologiczne mogą powoływać się nie tylko (jak było dotąd) na naruszenie ich uprawnień proceduralnych, ale także zarzucać organom w odwołaniach i skargach administracyjnych naruszenie regulacji materialnoprawnych wywodzących się z art. 35 Karty.

Sytuacja w Polsce o tyle różni się od czeskiej, że zgodnie z prawem polskim ocena oddziaływania na środowisko kończy się decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach, która może być zaskarżana zgodnie z ogólnymi zasadami skarżenia decyzji administracyjnych (do organu administracji drugiej instancji, a następnie do sądu administracyjnego). Również zatem procedura odwoławcza dotyczy przede wszystkim tego etapu, a nie decyzji następczych. Prawo do zaskarżenia decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przysługuje stronom postępowania (w praktyce: właścicielom i użytkownikom wieczystym nieruchomości, na które będzie oddziaływać planowane przedsięwzięcie) oraz podmiotom na prawach strony, w tym organizacjom ekologicznym, które zgłoszą się do postępowania. Wszystkie te podmioty mają prawo do podnoszenia wszelkich zarzutów odnośnie wydanej decyzji, zarówno proceduralnych, jak i materialnych. Jest to zgodne z art. 11 ust. 1 dyrektywy EIA oraz z art. 9 ust. 2 konwencji z Aarhus.

SŁOWACKA REGULACJA OCEN ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO⁷⁶

17. Michal Maslen, *Pozycja prawna społeczeństwa w regulacji prawnej oceny oddziaływań na środowisko w Republice Słowackiej⁷⁷*

Autor informuje, że także w Słowacji zmiana ustawy o ocenach oddziaływania na środowisko była konsekwencją procedury prowadzonej na podstawie art. 258 TFUE. Komisja Europejska zarzucała Słowacji niedostateczne powiązanie postępowania w sprawie oceny z następnymi postępowaniami prowadzającymi do udzielenia pozwolenia oraz niepełne zapewnienie realizacji praw przez dotkniętą społeczność. Reakcja Słowacji wyraziła się w uchwalonej jesienią 2014 r. ustawie nowelizującej ustawę o ocenach oddziaływania na środowisko⁷⁸. Nowela weszła w życie 1 stycznia 2015 r. Wprowadziła kilka nowych definicji, wśród nich mające znaczenie dla udziału społeczeństwa:

- w §3 lit. r) definicję społeczeństwa (*verejnost'*) – jedna osoba fizyczna lub prawna albo więcej osób fizycznych lub prawnych, ich organizacje lub grupy,
- w §3 lit. s) definicję zainteresowanej społeczności (*dotknutá verejnost'*) – społeczność, która jest dotknięta lub prawdopodobnie może być dotknięta działaniem dotyczącym środowiska albo ma interes w takim działaniu; przyjmuje się, że organizacja pozarządowa wspierająca ochronę środowiska i spełniająca wymagania określone tą ustawą ma interes w takim postępowaniu,
- w § 3 lit. t) definicję organizacji pozarządowej (*mimovládna organizácia*) wspierającej ochronę środowiska – stowarzyszenie obywatelskie, fundusz nieinwestycyjny, nienastawiona na zysk organizacja świadcząca usługi użyteczności publicznej, z wyjątkiem założonej przez państwo, albo fundacja założona w celu kształtowania lub ochrony środowiska lub zachowania wartości przyrodniczych.

---

⁷⁶ Tytuł org.: *Slovenská úprava posudzování vlivů na životní prostředí.*

⁷⁷ Tytuł org.: *Právne postavenie verejnosti v právnej úprave posudzovania vplyvov na životné prostredie v Slovenskej republike.*

⁷⁸ *Zákon č. 314/2014 Z.z., ktorým sa mení a doplňa zákon č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.*

Uczestnictwo społeczeństwa w procedurze oceny oddziaływania przedsięwzięć (część trzecia ustawy z 2006 r.) zostało uregulowane w §24 w ten sposób, że najpierw w ust. 1 ustawodawca wskazał, jakie informacje właściwy organ ma udostępniać na swojej stronie internetowej bądź na tablicy urzędowej, następnie w ust. 2 uregulował sytuację prawną zainteresowanej społeczności w postępowaniu w sprawie oceny i w dalszym postępowaniu, które ustawodawca słowacki nazywa *povol'ovacie konanie*. Zgodnie z tym przepisem zainteresowana społeczność jest uczestnikiem postępowania w sprawie oceny i następnego prowadzącego do wydania pozwolenia na przedsięwzięcie lub jego zmianę, jeżeli postąpi według ust. 3 lub 4 (nie musi nawet tego, jeżeli jej uczestnictwo wynika ze szczególnego przepisu). Według §24 ust. 3 przesłankę tę spełnia każde przedstawienie stanowiska lub uwag przewidzianych ustawą. Kolejny ust. 4 w §24 stanowi, że społeczeństwo ma prawo wnieść odwołanie od decyzji stwierdzającej, że przedsięwzięcie lub jego zmiana nie będzie oceniane według tej ustawy, albo przeciwko stanowisku końcowemu, nawet jeżeli nie uczestniczyło w żadnym z tych postępowań. Przez wniesienie odwołania społeczeństwo daje wyraz zainteresowaniu przedsięwzięciem. Teraz trzeba wrócić do §24 ust. 2, który w zdaniu drugim przesądza, że prawo dotkniętej społeczności do sprzyjającego środowiska, która przejawiała zainteresowanie przedsięwzięciem lub jego zmianą według ust. 3 lub 4, może być pozwoleniem na realizację przedsięwzięcia lub jego zmianę bezpośrednio dotknięte.

Autor ocenia, że to drugie zdanie z §24 ust. 2 ustawy o ocenach umożliwia podmiotom reprezentującym społeczeństwo wniesienie nie tylko skargi do sądu według art. 46 ust. 2 Konstytucji Republiki Słowackiej, lecz także skargi konstytucyjnej według art. 127 Konstytucji, a to dlatego, że regulacja prawna zakłada istnienie znaczącej zależności między działaniami ocenianymi według ustawy z 2006 r. a konstytucyjnie gwarantowanym prawem do sprzyjającego środowiska.

W komentarzu do artykułu Dominika Židka opisane zostały polskie doświadczenia dotyczące zmian jakich dokonano w prawie polskim na skutek zarzutów dotyczących niezgodności z dyrektywą EIA, postawionych przez Komisję Europejską.

18. Soňa Košičiarova, Ocena oddziaływań przedsięwzięć na Słowacji i dostęp społeczeństwa do sprawiedliwości w sprawach środowiska⁷⁹

Autorka zajęła się przede wszystkim trzecim filarem konwencji z Aarhus. Przypomniała, że kiedy wprowadzano sądownictwo administracyjne, odnośne przepisy zostały włączone do pochodzącej jeszcze z okresu czechosłowackiego ustawy z 1963 r. o procedurze cywilnej⁸⁰, ale tego rozwiązania nie można było uznać za odpowiednią transpozycję art. 9 ust. 2 konwencji z Aarhus. Stan prawny zmienił się 1 lipca 2016 r. wraz z wejściem w życie ustawy z 2015 r. o sądowym postępowaniu administracyjnym⁸¹. Najistotniejszy z punktu widzenia ochrony środowiska jest §42 tej ustawy, który przyznaje uprawnienie do złożenia skargi zainteresowanej (dotkniętej) społeczności (*zainteresovaná verejnost*), jeżeli według szczególnego przepisu ma ona prawo uczestniczenia w postępowaniu administracyjnym w sprawach środowiska. Tak oto, powiada autorka, po raz pierwszy w historii sądownictwa administracyjnego ustawa *právo na podanie žaloby* przyznaje specjalnie podmiotowi prawnemu, nazywając go, zgodnie z terminologią konwencji z Aarhus, zainteresowaną społecznością. Ustawodawca nie zaliczył zainteresowanej społeczności do kategorii skarżących (*žalobcu*) w rozumieniu §61 lit. a), lecz uznał ją za specjalną kategorię aktywnie procesowo legitymowanego podmiotu, który realizuje prawo do ochrony sądowej w sprawach środowiska. Autorka wyraża przekonanie, że sądy będą szeroko interpretować pojęcie uprawnienia do uczestnictwa w postępowaniu administracyjnym w sprawach środowiska, obejmując nim nie tylko uprawnienia płynące z ustawy z 2006 r. o ocenach oddziaływania, ale także z innych przepisów.

Jak wskazano wyżej, w prawie polskim prawo do zaskarżenia decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przysługuje stronom postępowania, a więc podmiotom, które mają w sprawie „wystarczający interes” (o którym mowa w art. 11 ust. 1 dyrektywy EIA oraz w art. 9 ust. 2 konwencji z Aarhus), definiowany w prawie polskim jako interes prawny. Dodatkowo prawo kwestionowania decyzji przyznane zostało organizacjom ekologicznym (art. 44 UOOŚ).

---

⁷⁹ Tytuł org.: *Posudzovanie vplyvov činnosti na Slovensku a pristup verejnosti k spravodlivosti vo veciach životného prostredia.*

⁸⁰ *Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok.*

⁸¹ *Zákon č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok.*

19. **Martin Dufala**, *Społeczeństwo a ocena oddziaływań w Republice Słowackiej*⁸²

Autor przedstawia i uzasadnia pogląd, że obowiązująca słowacka regulacja prawna pozwala obywatelom na efektywniejsze domaganie się ochrony środowiska za pośrednictwem uprawnień społeczeństwa, a zwłaszcza dotkniętej społeczności. W końcowej części szkicu stawia pytanie, czy procedurę oceny oddziaływań należy pozostawić jako samodzielne szczególne postępowanie, do którego nawiązują *povol'ovanie konania*, czy te postępowania połączyć w jedno zintegrowane postępowanie.

Zagadnienia związane z ewentualnym ustanowieniem „postępowania zintegrowanego” i jego wpływem na sytuację w Polsce omówiono wyżej w komentarzu do artykułu Jiřego Zicha.

BIBLIOGRAFIA

- Bar M., *Wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla zrealizowanego przedsięwzięcia. Nowelizacja art. 49 ust. 4a Prawa budowlanego*, „Prawo i środowisko” 2015, Nr 2.
- Bar M., Jendrońska J., *Odmowa przyznania dofinansowania z funduszy UE. Glosa do wyroku NSA z 3 lutego 2010 r.*, „Prawo i środowisko” 2010, Nr 4.
- Jendrońska J., *Ocena oddziaływania na środowisko (OOS). Fachowa ekspertyza czy procedura z udziałem społeczeństwa*, Wrocław 1997.
- Jendrońska J., Bar M., *Prawo ochrony środowiska. Podręcznik*, Wrocław 2005.
- Jančářová I. a kolektiv, *Pravo životního prostředí: obecná část*, Brno 2016.

Kontakt e-mail:

magda.bar@jbb.com.pl

